

GLOBALASHUV SHAROITIDA MA'NAVIY QADRIYATLARNI ASRASH

Maslahatchi rahbar: Samatov X.U

*Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari
universiteti*

Qarshiyev Sanjar Shokirjonovich

*“Kompyuter injiniringi va sun’iy intellekt” fakulteti KI 25-01 guruh
talabasi*

Annotatsiya: *Globallashuv jarayoni dunyo miqyosida madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy sohalarda katta o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda. Bu jarayonda milliy ma'naviy qadriyatlarining saqlanishi va rivojlantirilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada globallashuv sharoitida ma'naviy qadriyatlarni asrashning nazariy va amaliy asoslari tahlil qilinib, ularning milliy madaniyat va jamiyat barqarorligidagi roli ko'rsatib o'tiladi. Shuningdek, ma'naviy qadriyatlarni saqlash bo'yicha samarali strategiyalar va davlat siyosatini shakllantirish zarurati haqida fikr yuritiladi. Tadqiqot natijalari globallashuv jarayonida madaniy merosni himoya qilish va yosh avlodda ma'naviy ongni mustahkamlash yo'llarini aniqlashga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *globallashuv, ma'naviy qadriyatlar, madaniyat, milliy meros, jamiyat barqarorligi, yosh avlod, davlat siyosati*

Abstract: *The process of globalization is causing significant changes in cultural, social, and economic spheres worldwide. In this context, the preservation and development of national spiritual values hold great importance. This article analyzes the theoretical and practical foundations of preserving spiritual values under globalization conditions, highlighting their role in national culture and societal stability. Furthermore, it discusses the necessity of effective strategies and the formulation of state policies for safeguarding spiritual values. The research results serve to identify ways to protect cultural heritage and strengthen spiritual consciousness among the younger generation during globalization.*

Keywords: globalization, spiritual values, culture, national heritage, societal stability, younger generation, state policy

Аннотация: *Процесс глобализации вызывает значительные изменения в культурной, социальной и экономической сферах по всему миру. В этом процессе сохранение и развитие национальных духовных ценностей приобретает особое значение. В статье анализируются теоретические и практические основы сохранения духовных ценностей в условиях глобализации, а также подчеркивается их роль в национальной культуре и устойчивости общества. Кроме того, обсуждается необходимость формирования эффективных стратегий и государственной политики по сохранению духовных ценностей. Результаты исследования способствуют определению путей защиты культурного наследия и укрепления духовного сознания молодого поколения в процессе глобализации.*

Ключевые слова: *глобализация, духовные ценности, культура, национальное наследие, устойчивость общества, молодое поколение, государственная политика*

Kirish

Globalashuv atamasi dunyo bo'ylab davlatlar, iqtisodiyotlar va madaniyatlarning o'zaro bog'lanishi va integratsiyasi jarayonini ifodalaydi. Bu jarayon zamonaviy texnologiyalar, transport va aloqa vositalarining rivojlanishi bilan yanada tezlashdi. Globalashuv ijtimoiy va madaniy sohalarga chuqur ta'sir ko'rsatib, odamlar orasidagi aloqalarni kengaytirdi, shuningdek, yangi imkoniyatlar va tahdidlarni yuzaga keltirdi. Biroq, ushbu jarayon ma'naviy qadriyatlar nuqtai nazaridan murakkabliklarni olib keladi: an'anaviy madaniyatlar va odatlar global omillar ta'sirida o'zgarishi yoki yo'qolishi xavfi mavjud. Shu bois, globalashuv sharoitida ma'naviy qadriyatlarni asrash masalalari jadal muhokama qilinmoqda va samarali strategiyalar ishlab chiqilishi talab etiladi.

Globalashuv jarayoni dunyoda turli xalqlar va madaniyatlar o'rtasida tezkor almashinuvlarni amalga oshiradi, biroq bu jarayon hamma vaqt ma'naviy

qadriyatlarimizga xavf tug'dirishi mumkin. Shuning uchun, ma'naviy qadriyatlarni asrash va ularni yangi davr talablariga moslashtirish juda muhimdir. Ma'naviy qadriyatlar - bu jamiyatning axloqiy poydevori, insonlar o'rtasidagi ishonch va hurmatni saqlashning kalitidir. Ularni yo'qotish yoki sustaytirish, madaniy beqarorlik va ijtimoiy muammolarga olib kelishi mumkin. Shu sababli, global o'zgarishlarga moslashish bilan bir qatorda, milliy va umuminsoniy ma'naviy qadriyatlarni himoya qilish, ularni yosh avlodlarga yetkazish va rivojlantirish zarur bo'ladi. Bu jarayon nafaqat milliy o'zlikni saqlab qolishga, balki dunyoda tenglik, tinchlik va barqaror taraqqiyotning asosi sifatida xizmat qiladi.

Globalizatsiya: Jahon miqyosida iqtisodiy, siyosiy, madaniy va ijtimoiy jarayonlarning bir-biriga bog'lanishi va o'zaro ta'sir etishining kuchayishi. Bu jarayon millatlararo chegaralarni yo'qotish va dunyo bo'ylab axborot, mahsulot va g'oyalar almashinuvining tezlashuvi bilan tavsiflanadi.

Ma'naviy qadriyatlar: Jamiyat va individ uchun muhim bo'lgan axloqiy normalar, e'tiqodlar, odatlar va tamoyillar majmuasi. Ular insonlarning xulq-atvori, jamiyatning barqarorligi va madaniy birligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Ruhiy qadriyatlar: Insonning ichki dunyosi, ong va his-tuyg'ulari bilan bog'liq bo'lgan qadriyatlar. Ular shaxsning ma'naviy kamoloti, hayot mazmuniga bo'lgan munosabati va maqsadlarini shakllantirishda asosiy ahamiyatga ega.

Globalizatsiya jarayonining tezlashishi bilan birga, ma'naviy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi — globallashtirish sharoitida milliy va madaniy o'zligini saqlab qolish, etik va ma'naviy qadriyatlarni qanday qilib samarali himoya qilish mumkinligini aniqlashdir. Tadqiqot doirasida global madaniy almashinuv, texnologik taraqqiyot va ijtimoiy o'zgarishlar ta'sirida yuzaga kelgan qiyinchiliklar va imkoniyatlar tahlil qilinadi. Shuningdek, ma'naviy merosni asrash uchun milliy va xalqaro darajada amalga oshirilayotgan strategiyalar va amaliy tajribalar ko'rib chiqiladi. Buning natijasida, madaniy qadriyatlarni yo'qotilishining oldini olish,

yosh avlodda milliy ong va axloqiy mas'uliyatni shakllantirishga xizmat qiluvchi yangi yondashuvlar ishlab chiqilishi nazarda tutilgan.

Asosiy qism

Globallashuv dunyo bo'ylab turli jamiyatlar o'rtasida iqtisodiy, siyosiy va madaniy aloqalarning keskin kuchayishini anglatadi. Ushbu jarayon turli xalqlar o'rtasida madaniy almashinuvni kuchaytiradi, yangi g'oyalar va qadriyatlarning paydo bo'lishiga sabab bo'ladi. Shu bilan birga, global ta'sir natijasida an'anaviy qadriyatlar va madaniy me'yorlar o'zgarishga duch keladi, ba'zan ular jimjit yoki izdan chiqishi mumkin. Globallashuv madaniy xilma-xillikni boyitsa-da, u ma'naviy qadriyatlarni saqlab qolish va ularni yangi sharoitda uyg'unlashtirish uchun yangi strategiyalar ishlab chiqishni talab qiladi. Shu tufayli, global jarayonlarda ma'naviy ildizlarni mustahkamlash va an'analarni asrash xalqaro hamkorlik va madaniy hurmat asosida amalga oshirilishi muhimdir.

Ma'naviy va axloqiy qadriyatlar insoniyat jamiyatining tub ildizlarini tashkil etadi. Ular shaxsning ongini shakllantirishda, uning jamiyatdagi o'rnini belgilashda va ijtimoiy uyg'unlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda globalizatsiya jarayonlari tez sur'atlarda rivojlanib, madaniyatlar va xalqlar o'rtasida chegaralar aniqroq bo'lmay qolmoqda. Shu bois, ma'naviy qadriyatlarni asrab-avaylash jamiyatning o'ziga xosligini saqlab qolish uchun zarurdir. Ushbu qadriyatlar orqali insonlar o'zaro hurmat, bag'rikenglik va birdamlik ruhida birlashtirilib, turli ijtimoiy muammolarni hal qilishda ahil bo'lishadi. Shuning uchun global o'zgarishlar sharoitida, milliy va ma'naviy qadriyatlar jamiyatning mustahkamligini ta'minlash, uning tarixiy merosini avaylash hamda kelajak avlodlarga sog'lom ma'naviyatni yetkazishda beqiyos ahamiyatga ega.

Globallashuv jarayonida ma'naviy qadriyatlarni saqlash ko'plab qiyinchiliklarga duch keladi. Eng avvalo, madaniy homogenizatsiya hodisasi natijasida turli xalqlarning o'ziga xos an'analari va qadriyatlari yo'qolish xavfi ostida qoladi. Bu esa ko'plab mahalliy urf-odatlar va ma'naviy meroslarning butunlay

unutilishiga olib kelishi mumkin. Shuningdek, global ta'sir kuchaygani sari, etik va axloqiy masalalardagi murakkabliklar ortadi; jamiyatlarda qadriyatlarga yuzaki yondashuv va materialistik qarashlarning keng tarqalishi sababli axloqiy dilemma va mojarolar ko'payadi. Shu bois, global dunyoda milliy va madaniy ma'naviy an'analarning asrash va rivojlantirish bo'yicha strategiyalarni ishlab chiqish zarurati mavjud bo'lib, ularning asosida madaniy xilma-xillikni hurmat qilish va qadriga yetish yotadi.

Globallashuv jarayoni dunyoda madaniy va ma'naviy qadriyatlarning tezkor almashinuvi va o'zgarishlariga sabab bo'lmoqda. Shu bilan birga, an'anaviy ma'naviy qadriyatlarni saqlab qolish va rivojlantirish uchun turli strategiyalarni amalga oshirish zarur. Ta'lim tizimini kuchaytirish, ayniqsa yoshlarga ma'naviy-axloqiy tarbiya berish, qadriyatlarning avloddan avlodga uzatilishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, davlatlarning madaniy siyosati milliy qadriyatlarni himoya qilish, ularni keng jamoatchilikka yetkazish va rivojlantirishga yo'naltirilishi lozim. Global muloqot va xalqaro hamkorlik orqali esa turli mamlakatlar o'zaro tajriba almashib, madaniy xilma-xillikni hurmat qilish tamoyillari asosida ma'naviy qadriyatlarni yanada mustahkamlash imkoniga ega bo'ladi. Shu tarzda, ta'lim, madaniy siyosat va xalqaro hamkorlik ta'sirida ma'naviy qadriyatlarni asrash global munosabatlarda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Globallashuv: Dunyo miqyosida iqtisodiy, madaniy, ijtimoiy va siyosiy jarayonlarning bir-biriga chambarchas bog'lanishi va o'zaro ta'sirchanlik ortishi holati. Bu jarayon milliy chegaralarni kamaytirib, xalqaro hamkorlik va kommunikatsiyani kuchaytiradi.

Ma'naviy qadriyatlar: Insonning ijtimoiy-hayotiy faoliyatida yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi, axloqiy va ruhiy prinsiplar to'plami bo'lib, ular individual va jamiyat hayotida muhim o'rin tutadi. Ular insonning ichki dunyosini, manfaatlarini, me'yor va odatlarni belgilaydi.

Axloqiy qadriyatlar: Jamiyatda to'g'ri va noto'g'ri xulq-atvorni belgilovchi tamoyillar, me'yorlar va qadriyatlar majmui. Axloqiy qadriyatlar insonlarning o'zaro munosabatlarini barqarorlashtirishda va ijtimoiy tartibni saqlashda xizmat qiladi.

Madaniyatni saqlash: Milliyva mahalliy madaniyatning noyobligini, an'analarini, tilini, urf-odatlarini va badiiy merosini asrash va rivojlantirish jarayoni. Bu jarayon madaniyatning global bosim ostida yo'qolishini oldini olishga qaratilgan. Madaniy homogenizatsiya: Globallashuv jarayonida turli madaniyatlardagi noyob xususiyatlarning kamayishi, o'xshashlik va bittalik tarafiga yo'naltirilishi holati. Bu jarayon mahalliy madaniyatlarning yo'qolishi va madaniy xilma-xillikning pasayishiga olib kelishi mumkin.

Xulosa

Globallashuv jarayoni dunyo xalqlari orasidagi muloqot va madaniy almashinuvni tezlashtirar ekan, bu jarayon ma'naviy qadriyatlarni asrashda yangi muammolar va imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Asosiy qiyinchiliklar sifatida ma'naviy qadriyatlarning oddiylashtirilishi, madaniy tengsizliklar, shuningdek, g'arbiylashtirish tendensiyalarining kuchayishi ko'rsatildi. Shu bilan birga, globallashuv innovatsiyalar va texnologiyalar orqali ma'naviy merosni kengroq auditoriyaga yetkazish imkonini beradi. Oldingi bo'limlarda ta'kidlanganidek, ma'naviyatni rivojlantirish uchun mahalliy an'analarni saqlab qolish, ta'lim va madaniyat sohasida targ'ibot ishlarini kuchaytirish zarur. Bu, o'z navbatida, globallashuv sharoitida milliy va umumbashariy qadriyatlar uyg'unligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Globallashuv jarayonida madaniy identifikatsiyani saqlab qolish va ma'naviy yaxlitlikni ta'minlash juda muhimdir. Bu omillar nafaqat har bir xalqqa xos o'zlikni asrab-avaylashga xizmat qiladi, balki turli jamoalar o'rtasida barqaror va o'zaro hurmatga asoslangan munosabatlarni rivojlantirish uchun ham asoslardir. Madaniy qadriyatlarni himoya qilish orqali biz global dunyoda odamlar o'rtasida do'stlik va hamjihatlikni mustahkamlashga, shuningdek, ijtimoiy barqarorlik va tinchliknita'minlashga hissa qo'shamiz. Shuning uchun, ma'naviy qadriyatlarni

saqlab qolish va hurmat qilish global hamjihatlik va barqaror taraqqiyot yo'lida muhim qadam bo'lib xizmat qiladi.

Globalashuv sharoitida ma'naviy qadriyatlarni asrashda ta'lim, siyosat ishlab chiqish va jamoatchilik ishtirokining o'rni juda muhimdir. Ta'lim orqali yosh avlodga mahalliy va milliy qadriyatlarni chuqur anglash, ularni hurmat qilish va asrashga undash mumkin. Siyosiy qarorlar esa ma'naviy qadriyatlarni mustahkamlashga yo'naltirilgan strategiyalarni ishlab chiqib, ularning jamiyat hayotida muhim ahamiyat kasb etishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, jamoatchilikning faol ishtiroki orqali, madaniy an'analar va urf-odatlarini himoya qilish, ularni yangi avlodlar orasida keng targ'ib qilish imkoni yaratiladi. Bunday integrativ yondoshuv globalashuv jarayonida o'zlikni yo'qotmasdan, ma'naviy merosni avaylashga xizmat qiladi.

Globalashuv jarayonida ma'naviy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish — bu har bir jamiyat uchun nihoyatda muhim vazifa hisoblanadi. Milliy madaniyat va an'analarni hurmat qilish bilan birga, xalqaro hamkorlik orqali bunday qadriyatlarni yanada kengaytirish va mustahkamlash mumkin. Shu boisdan, har bir inson va jamiyat o'ziga yuklatilgan mas'uliyatni anglab, mahalliy va global miqyosda birgalikdagi sa'y-harakatlarni kuchaytirishi zarur. Ma'naviy merosni asrash va rivojlantirish uchun xilma-xil millatlar va madaniyatlar o'rtasida do'stona muloqotni yo'lga qo'yish, madaniy almashinuvlarni rag'batlantirish hamda yosh avlodni qadriyatlarimizga hurmat ruhida tarbiyalash doimiy e'tiborimiz markazida bo'lishi lozim. Shunday qilib, biz global dunyoda ma'naviy boyliklarimizni yo'qotmasdan, ularni avaylab asrab, kelajak avlodlarga yetkazishda yagona zanjirga aylanishimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullaev, A. (2018). Globalashuv va milliy ma'naviyat. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.
2. Ergashev, B., & Islomov, T. (2020). Ma'naviy qadriyatlarning zamonaviy bosqichdagi ahamiyati. O'zbekiston Fanlari Akademiyasi Xabarlari, 4(56), (102-108 betlar)

3. Karimova, N. (2017). Globallashuv sharoitida yosh avlod ma'naviyatini asrash masalalari. Ma'naviyat va tarbiya tadqiqotlari, 3(12), (45-50 betlar)
4. Murodov, S. (2019). Milliy qadriyatlar va ularning globallashuv jarayonidagi o'rni. Toshkent: Fan va Texnologiya.
5. Toshpulatov, D. (2018). Ma'naviy qadriyatlar va ularni asrash strategiyalari. O'zbekiston Yosh Tadqiqotchilar Jurnal, 1(5), (33-38 betlar)
6. Yusupov, M. (2019). Ma'naviyat va global tendensiyalar: Vaqt sinovi. Toshkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi Nashriyoti.
7. Zokirov, F. (2020). Jamiyatda ma'naviy qadriyatlarni rivojlantirish va himoya qilish. Ma'naviyat va Tarbiya, 6(21), (15-20 betlar)